

**Міністерство освіти і науки України
ЗВО «Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»
Полтавський інститут економіки і права
Кафедра правознавства та фінансів**

**ПРАВОВІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЗАСАДИ
РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН
Колективна монографія**

Полтава – 2022

Рецензенти:

Ярослав Калакура, доктор історичних наук, професор;
Тетяна Зузяк, докторка педагогічних наук, професорка;
Жанна Кононенко, кандидатка економічних наук, доцентка.

Редакційна колегія:

Надія Мякушко, докторка філософії у галузі політичних наук, кандидатка політичних наук, доцентка, директорка Полтавського інституту економіки і права (**голова**);

Віра Ільченко, дійсна членкиня (академік) НАПН України, докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка відділу інтеграції змісту загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України;

Роман Шаравара, кандидат економічних наук, доцент, перший заступник директора Полтавського інституту економіки і права;

Руслан Басенко, кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора з науково-педагогічної роботи, міжнародної та грантової діяльності Полтавського інституту економіки і права, докторант Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (**відповідальний редактор**);

Сергій Короєд, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки і права;

Олександр Лавріненко, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу теорії і практики педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України;

Віталій Заїка, кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права.

П 44

Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин : колективна монографія / наук. ред. Р. Басенко ; Полтав. ін-т екон. і права Університету «Україна». Полтава – Київ : Університет «Україна», 2022. 522 с.

Колективне дослідження присвячено міждисциплінарному аналізу окремих вимірів сучасних суспільних відносин, передусім – правових, економічних і соціокультурних. Проаналізовано правові та законодавчі виміри упровадження інновацій, розглянуто детермінанти соціально-економічного розвитку України та світу, окреслено глобальний і регіональний контексти розвитку соціокультурного простору.

Видання буде цікавим для науковців, викладачів закладів вищої освіти, учителів, здобувачів усіх рівнів вищої освіти, усіх, хто залучений у розбудову сучасних суспільних відносин.

УДК 330.111.66(477):34

**Рекомендувала до друку вчена рада
Полтавського інституту економіки і права
17 грудня 2021 року, протокол № 4**

© ПЕП, 2022
© Автори розділів, 2022
© Університет «Україна», 2022

§ 2.4. Теоретичні та прикладні засади формування конкурентних стратегій аграрних підприємств (Неля Волкова)	233
§ 2.5. Фінансова звітність як об'єкт дослідження для оцінки фінансового стану підприємства при проведенні судово-економічних експертиз (Олена Артюх-Пасюта, Світлана Товста)	258

Розділ 3

ГЛОБАЛЬНИЙ І НАЦІОНАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ РОЗВИТКУ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ: ІСТОРИЧНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ВИМІРИ ЗМІН

§ 3.1. Литературные источники и археологические находки о скифских целителях (Михайло Коваленко, Андрій Артем'єв)	285
§ 3.2. Система контролю органів влади за діяльністю релігійних громад в УРСР (Людмила Бабенко, Вікторія Сергієнко)	299
§ 3.3. Історико-антропологічний підхід: історіографія питання та сучасне шкільне історіописання (Олена Бороденко, Катерина Удовиченко)	321
§ 3.4. Філософсько-педагогічна думка України про феномен професійної майстерності вчителя (кінець XVIII – друга половина XIX ст.) (Олександр Лавріненко)	345
§ 3.5. Регулювання суспільних відносин в управлінні розвитком післядипломної педагогічної освіти (Сергій Клепко, Олена Дубинка, Наталія Корягіна, Людмила Литвинюк)	362
§ 3.6. Ідея політехнізму в освіті: витоки, розвиток, перспективи (Лариса Семеновська, Оксана Даниско, Володимир Мокляк)	393
§ 3.7. Політична культура замкненої групи та коефіцієнт зміни політичної свідомості (Олександр Лук'яненко)	416
§ 3.8. Філософсько-методологічне осмислення розвитку штучного інтелекту: самоорганізація та детермінація (Ігор Снегірьов, Світлана Моцак)	448
§ 3.9. Кризи особистості: психологічні виміри трансформації та зростання (Віталій Заїка)	464
§ 3.10. Проблема особистісної надійності управлінців підприємницької діяльності у процесі трансформації соціокультурного простору (Ігор Лантух, Ольга Гульбс, Валерій Лантух, Ксенія Балабанова)	496

Відомості про авторів	517
------------------------------------	-----

§ 2.5. Фінансова звітність як об'єкт дослідження для оцінки фінансового стану підприємства при проведенні судово-економічних експертиз

Реформування судово-правової системи в Україні супроводжується стрімким зростанням правопорушень у економічній сфері, які пов'язані із зловживаннями шляхом внесення до офіційних документів завідомо неправдивих відомостей чи іншого підроблення документів, що в подальшому призводить до викривлення фінансової звітності підприємства.

Проблемним питанням судово-економічної експертизи присвятили свої праці науковці та судові експерти-практики: В. Вавілова, М. Виноградова, Л. Дікань, В. Єрмоленко, Н. Клименко, Т. Кривцова, І. Перезовова, В. Федчишина, О. Хомутенко та ін. Проте, незважаючи на досить широкий спектр досліджень із даної проблематики, окремі питання й досі залишаються недостатньо опрацьованими. Зокрема, це стосується фінансової звітності як об'єкта дослідження для оцінки фінансового стану підприємства при проведенні судово-економічних експертиз.

На основі узагальнення думок вчених-економістів, судових-експертів практиків [2-9; 16; 19-22] та власних досліджень [1] можна зробити висновок, що судово-економічна експертиза розглядається як: самостійний клас судової експертизи; процесуальну форму дослідження; процес використання спеціальних знань; дослідження діяльності підприємства; науку; процесуальну дію; специфічну галузь знань; процесуально врегульовану діяльність. Виходячи з цього, авторами пропонується розглядати судово-економічну експертизу як процесуальне дослідження, яке здійснюється через застосування спеціальних наукових і практичних знань судового експерта-економіста та дозволяє вирішувати економічні питання, що ставляться перед ним органами дізнання, досудового слідства або суду з метою вирішення кримінальної, цивільно-адміністративної, арбітражної справи чи господарських суперечок [1, с. 19-20].

До того ж, сама судово-економічна експертиза може проводитися за різними економічними питаннями, тобто мати різний предмет дослідження. При цьому для вивчення предмету судово-економічної експертизи необхідним є наявність об'єкта судово-економічної експертизи.

Предметом судово-економічної експертизи слід вважати поставлені перед судовим експертом-економістом органами дізнання, попереднього слідства чи суду питання щодо дослідження наданих йому документів про господарські операції для надання юридично обґрунтованого висновку судового експерта-економіста. Крім цього, предметом дослідження економічної експертизи, як зазначає В. Світлоока, можуть бути не окремі господарські операції, а окремі види діяльності досліджуваного суб'єкта або вся його діяльність взагалі [19]. Водночас О. Хомутенко та С. Кудряшова як предмет судово-економічної експертизи пропонують розуміти фактичні дані, які містяться в об'єктах дослідження, та інформація про господарські операції (стан і результати економічної діяльності суб'єктів економічних відносин), що мають істотне значення для органу, який призначив експертизу, та встановлюються й одержуються в результаті дослідження документів із застосуванням спеціальних знань у галузі економіки [21, с. 556].

О. Ковальчук [9, с. 50] вважає, що предметом судово-економічної експертизи загалом варто вважати документальне відображення господарських опера-

цій підприємств, а предметом судово-економічної експертизи за конкретною справою - окремі питання, поставлені судовому експерту-економісту. До об'єктів судово-економічної експертизи науковець відносить первинні бухгалтерські документи; реєстри бухгалтерського і податкового обліку; форми фінансової, податкової та статистичної звітності; накази про облікову політику підприємств; акти перевірок контролюючих органів; аудиторські звіти; бізнес-плани підприємств.

Не можемо погодитися з думкою О. Ковальчука щодо об'єктів судово-економічної експертизи. Те, що вчений вважає об'єктами судово-економічної експертизи, насправді є документальними джерелами інформації для проведення судово-економічних експертиз. Правильніше, на думку авторів, об'єктами судово-економічної експертизи слід вважати фінансову, податкову, управлінську звітність підприємства; активи, власний капітал та зобов'язання підприємства; доходи, витрати та фінансові результати підприємства; поточну та довгострокову дебіторську та кредиторську заборгованість; податки, збори (обов'язкові платежі); загальні та спеціальні фонди, фактичні та касові видатки установ, організацій державного сектору; цільове витрачання бюджетних коштів; розрахунки частки майна у разі виходу учасника зі складу засновників підприємства тощо.

Враховуючи об'єкт дослідження, розкриємо сутність, якісні характеристики, принципи складання фінансової звітності підприємства, визначимо напрями оцінки фінансового стану підприємства під час проведення судово-економічної експертизи.

Відповідно до ст. 1, р. І «Загальні положення» Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [18], п. 3, р. І «Загальні положення» НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [15] фінансова звітність – звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [15].

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [18] і п. 1 Порядку подання фінансової звітності фінансову звітність зобов'язані подавати [17]: всі юридичні особи, створені відповідно до законодавства України (незалежно від організаційно-правової форми господарювання та форми власності); представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності. Фінансову звітність і консолідовану фінансову звітність підприємства (крім суб'єктів державного сектора) складають відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності.

У п. 3, р. І «Загальні положення» НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [15] встановлено перелік звітів що належать до фінансової звітності, кожний з яких містить свою неповторювану інформацію (Табл. 2.5.1).

Табл. 2.5.1

Призначення основних форм фінансової звітності

Форми фінансової звітності	Використання інформації
Баланс (звіт про фінансовий стан) – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал	Оцінка структури ресурсів підприємства, їх ліквідності та платоспроможності підприємства; прогнозування майбутніх потреб у позиках; оцінка та прогнозування змін в економічних ресурсах, які підприємство (ймовірно) контролюватиме в майбутньому

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) – звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід	Оцінка та прогноз прибутковості діяльності підприємства, структури доходів та витрат
Звіт про рух грошових коштів – звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів (грошей) протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності	Оцінка та прогноз грошових коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства
Звіт про власний капітал – звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду	Оцінка та прогноз змін у власному капіталі
Примітки до фінансової звітності – сукупність показників і пояснень, які забезпечують деталізацію і обґрунтованість статей фінансової звітності, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності	Оцінка та прогноз; облікової політики, ризиків або невизначеності, що впливають на підприємство, його ресурсів та зобов'язань, діяльності підрозділів підприємства тощо.

Джерело: складено авторами за [15].

Фінансова звітність дає змогу зацікавленим сторонам оцінити основні аспекти фінансово-майнового стану суб'єкта господарювання та фінансових результатів його діяльності. До зацікавлених користувачів фінансової звітності варто віднести потенційних інвесторів, кредиторів, покупців, постачальників, власників (акціонерів), конкурентів, менеджерів, персонал підприємства, державні органи, аудиторські компанії, консалтингові компанії та ін. Для тих користувачів, які відносяться до зовнішніх, оприлюднена фінансова звітність є єдиним та найбільш детальним джерелом фінансової інформації про підприємство.

При складанні фінансової звітності підприємства враховуються наступні принципи повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування, превалювання сутності над формою, єдиний грошовий вимірник. Принципи складання фінансової звітності підприємства та їх характеристика представлено у Табл. 2.5.2.

Табл. 2.5.2

Принципи складання фінансової звітності підприємства та їхня характеристика

Принцип	Характеристика
Повне висвітлення	Фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі
Безперервність	Оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати й надалі
Автономність	Кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, у зв'язку з чим особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства
Послідовність	Постійне (з року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, міжнародними стандартами фінансової звітності та національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку у державному секторі, і повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності

Нарахування	Доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів
Превалювання сутності над формою	Операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми
Єдиний грошовий вимірник	Вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюються в єдиній грошовій одиниці
Інші принципи, визначені міжнародними стандартами або національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, або національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку в державному секторі залежно від того, які з наведених стандартів застосовуються підприємством	

Джерело: складено авторами за [18].

Окрім зазначених принципів складання фінансової звітності підприємства, у пп. 1-5, р. III «Якісні характеристики фінансової звітності та принципи її складання» НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [15] зазначається, що інформація, яка надається у фінансовій звітності, має відповідати якісним характеристикам. Тобто, фінансова звітність повинна: містити дохідливу і зрозумілу інформацію для користувачів за умови, що вони мають достатні знання та заінтересовані у сприйнятті цієї інформації; містити лише доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому: достовірною (правдивою); надавати можливість користувачам порівнювати: фінансові звіти підприємства за різні періоди; фінансові звіти різних підприємств; розкривати інформацію про облікову політику і її зміни.

Судові експерти-економісти для встановлення достовірності інформації, наведеної у фінансовій звітності та оцінки фінансового стану підприємства використовують методи, які застосовуються в межах судово-бухгалтерської та фінансово-економічної експертизи. До них належать: документальна перевірка (склад документів, склад реквізитів у них, значення реквізитів); зіставлення економічного змісту господарської операції та її відображенню на рахунках бухгалтерського обліку; метод балансових взаємозв'язків; метод зіставлення взаємопов'язаних показників у формах фінансової звітності; метод математичного і логічного контролю; методи, засновані на аналізі Балансу (звіту про фінансовий стан) підприємства (горизонтальний, вертикальний, трендовий аналіз, факторний аналіз, метод фінансових коефіцієнтів тощо); приведення показників до порівнянності.

Враховуючи об'єкт дослідження, розкриємо сутність, якісні характеристики, принципи складання фінансової звітності ТОВ «Завод силікатних виробів», визначимо напрями оцінки фінансового стану ТОВ «Завод силікатних виробів» під час проведення судово-економічної експертизи.

Для перевірки достовірності інформації, наведеної у фінансовій звітності ТОВ «Завод силікатних виробів», визначення документальної і нормативної обґрунтованості складання фінансової звітності, встановлення взаємозв'язку між показниками в межах окремих форм фінансової звітності або між формами, судовий експерт-економіст повинен спиратися на керуватися Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [18], Методичними рекомендаціями щодо заповнення фінансової звітності [10], Методичними рекомендаціями з перевірки порівнянності показників фінансової звітності підприємства [13] та національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Напрями перевірки судовим експертом-економістом достовірності інформації фінансової звітності ТОВ «Завод силікатних виробів» представлено у Табл. 2.5.3.

Табл. 2.5.3

*Перевірка судовим експертом-економістом достовірності інформації фінансової звітності ТОВ «Завод силікатних виробів»
[запропоновано авторами]*

Форма фінансової звітності	Напрями перевірки	Можливі помилки та фальсифікація
Баланс (звіт про фінансовий стан)	✓ перевірка правильності визнання та оцінки активів, зобов'язань і власного капіталу; ✓ оцінка стану збереження та ефективності використання активів; ✓ перевірка правильності документального оформлення та відображення в обліку операцій щодо активів, зобов'язань і власного капіталу; ✓ перевірка правильності нарахування амортизації на об'єкти необоротних активів; ✓ перевірка своєчасності проведення інвентаризації активів та зобов'язань та правильності відображення інвентаризаційних різниць; ✓ перевірка достовірності відображення інформації щодо активів, зобов'язань та власного капіталу у Балансі (звіту про фінансовий стан).	✓ порушення правил готівкових та безготівкових розрахунків; ✓ наявність фіктивних документів; ✓ проведення неправомірних бухгалтерських записів; ✓ заниження (завищення) оцінки активів, власного капіталу та зобов'язань; ✓ необґрунтоване списання активів та зобов'язань; ✓ наявність прихованих нестач, крадіжок активів; ✓ необґрунтовані виправлення в облікових регістрах за минулі періоди.
Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)	✓ перевірка обсягів реалізації активів та визнання доходів і витрат звітного періоду; ✓ перевірка правильності класифікації та оцінки доходів, витрат і фінансових результатів в розрізі видів діяльності клієнта; ✓ перевірка правомірності відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку доходів та витрат; ✓ порядок їх відображення у звіті про фінансові результати; ✓ аналіз структури доходів та витрат з метою визначення ефективності діяльності підприємства; ✓ контроль за правильністю визначення та відображення у звіті про фінансові результати податку на прибуток.	✓ реалізація активів за цінами, що не відповідають ринковим; ✓ необґрунтоване заниження (завищення) доходів чи витрат; ✓ включення до складу доходів (витрат) майбутніх періодів доходів чи витрат діяльності звітного періоду; ✓ некоректна кореспонденція рахунків з обліку доходів і витрат; ✓ недостовірне визначення фінансових результатів і невірне складання Звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід).
Звіт про рух грошових коштів	✓ оцінка правильності і доцільності класифікації грошових потоків в розрізі операційної, фінансової та	✓ неточне відображення інформації, внаслідок недостовірності даних Балансу (звіту про фінан-

	- інвестиційної діяльності товариства; ✓ перевірка господарських операцій стосовно того, чи не включено до складу операції, що пов'язані із внутрішніми змінами у складі грошових коштів та негрошові операції; ✓ перевірка правильності визначення чистого руху грошових коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; ✓ оцінка правильності підрахунку показника чистого руху грошових коштів за звітний період; ✓ аналіз руху грошових потоків за звітний період та визначення динаміки і тенденції отримання грошових коштів у майбутньому.	- совий стан), Звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) та даних бухгалтерського обліку; ✓ невірна класифікація грошових коштів від видів діяльності; ✓ включення до Звіту про рух грошових коштів негрошових операцій; ✓ помилки, що виникають при арифметичних підрахунках; ✓ помилки, недоліки та інші перекручення інформації у формах фінансової звітності, у т.ч. Звіту про рух грошових коштів.
Звіт про власний капітал	✓ перевірка законності оформлення установчих документів для здійснення підприємницької діяльності; ✓ перевірка відповідності видів діяльності товариства Статуту; ✓ оцінка правомірності та законності внесення учасниками внесків до статутного капіталу; ✓ перевірка законності і своєчасності внесення змін в засновницькі документи та перевірка відображення їх в системі рахунків бухгалтерського обліку; ✓ перевірка правомірності розподілу прибутку.	✓ здійснення діяльності без відповідних дозволів; ✓ несвоєчасне внесення вкладів засновниками до статутного капіталу товариства або внесення активів, що непридатні до використання чи не мають практичної цінності для товариства.

Після встановлення достовірності інформації фінансової звітності ТОВ «Завод силікатних виробів» судовий експерт-економіст для проведення оцінки фінансового стану ТОВ «Завод силікатних виробів» використовує «Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства» [11] та «Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій» [12]. Оцінка змін фінансового стану ТОВ «Завод силікатних виробів» здійснюється за попередні три календарні роки для формування загального уявлення та загальних тенденцій його розвитку. За результатами оцінки фінансового стану ТОВ «Завод силікатних виробів» складається висновок судового експерта-економіста про спрямованість змін та їх вплив на стан платоспроможності підприємства.

За основу для розрахунку показників судовим експертом-економістом беруться дані Балансів (звітів про фінансовий стан) і Звітів про фінансові результати (звітів про сукупний дохід) ТОВ «Завод силікатних виробів».

Наведені «Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства» [11] та «Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій»

[12]. мають формули, на підставі яких визначаються ті чи інші показники. Після цього отримані значення коефіцієнтів порівнюються із нормативними значеннями, що прийнятий у світовій практиці. Однак дослідження не обмежується лише визначенням значень коефіцієнтів, а є підставою для оцінки обставин, що супроводжували фінансово-господарську діяльність ТОВ «Завод силікатних виробів» з урахуванням специфіки його діяльності і проведення господарських операцій, правильно прийнятих управлінських рішень. У зв'язку з цим, аналізу піддаються ті господарські операції, які могли спричинити негативні явища стосовно низької ліквідності, стійкої неплатоспроможності, зниження рентабельності або й повну збитковість ТОВ «Завод силікатних виробів». Такими операціями можуть бути: довгострокове кредитування за проектами, що були сплановані без врахування ризиків до періоду світової фінансової кризи; операції за договорами, де визначалися способи розрахунків, які не були економічно вигідними для ТОВ «Завод силікатних виробів»; операції з відчуження основних засобів; необґрунтоване надання позик, операції з переведення боргу за плату тощо.

Оцінка фінансового стану ТОВ «Завод силікатних виробів» за вищезазначеними методичними рекомендаціями передбачає, передусім, аналіз структури майна та джерел його формування, розрахунок основних груп показників: платоспроможності (ліквідності); фінансової стійкості; ділової активності та рентабельності [14].

У даному науковому дослідженні авторами запропоновано орієнтовний перелік питань, на які судовий експерт-економіст повинен надати відповіді після проведення оцінки фінансового стану ТОВ «Завод силікатних виробів»:

Як основні фінансові показники (ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності фінансового стану характеризують фінансово-господарську діяльність ТОВ «Завод силікатних виробів»?

Чи можливо за умови здійснення прогнозування показників фінансового стану, оптимізації структури капіталу покращити рівень платоспроможності та фінансової стійкості ТОВ «Завод силікатних виробів»?

Загальну оцінку фінансового стану ТОВ «Завод силікатних виробів» судовий експерт-економіст розпочинає з аналізу структури активів (майна) та пасивів (капіталу) за даними Балансу (звіту про фінансовий стан) (далі – Баланс) за 2018-2020 рр. (Табл. 2.5.4).

Табл. 2.5.4

*Структура активів (майна) та пасивів (капіталу)
ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр.*

(тис. грн)

Показник	2018	2019	2020	Відхилення (+,-) 2020 до		2020 % до:	
				2018	2019	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Актив							
1. Усього активів, у т. ч.	3736	3642	3572	-164	-70	95,6	98,1
1.1. Необоротні активи	3264	3239	3237	-27	-2	99,2	99,9
1.2. Оборотні активи, з них:	472	403	335	-137	-68	71,0	83,1
1.2.1. Запаси	243	160	119	-124	-41	49,0	74,4
1.2.2. Грошові кошти і розрахунки, з них:	229	243	216	-13	-27	94,3	88,9
1.2.2.1. Кошти у розрахунках	139	126	77	-62	-49	55,4	61,1
1.2.2.2. Грошові кошти та їх еквів.	90	117	139	+49	+22	154,4	118,8

Пасив							
2. Усього пасивів, у т. ч.	3736	3642	3572	-164	-70	95,6	98,1
2.1. Власний капітал, з нього:	3502	3483	3471	-31	-12	99,1	99,7
2.1.1. Власний оборотний капітал	518	716	178	-340	-538	34,4	24,8
2.1.2. Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)	(207)	(232)	(4)	(-203)	(-228)	у 50,8 р. зм.	у 57 р. зм.
2.2. Позиковий капітал, з нього:	234	159	101	-133	-58	43,2	63,5
2.2.1. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	10	10	10	-	-	100,0	100,0
2.2.2. Поточні зобов'язання і забезпечення	224	149	91	-133	-58	40,6	61,1

Розрахунки Табл. 2.5.4 свідчать, що ТОВ «Завод силікатних виробів» у 2020 р. має загальну вартість майна (капіталу) у розмірі 3572 тис. грн. За останні два роки спостерігаємо його зменшення на 164 тис. грн або на 4,4 % відносно 2018 р. та на 70 тис. грн або на 1,9 % порівняно з 2019 р. (Рис. 2.5.1).

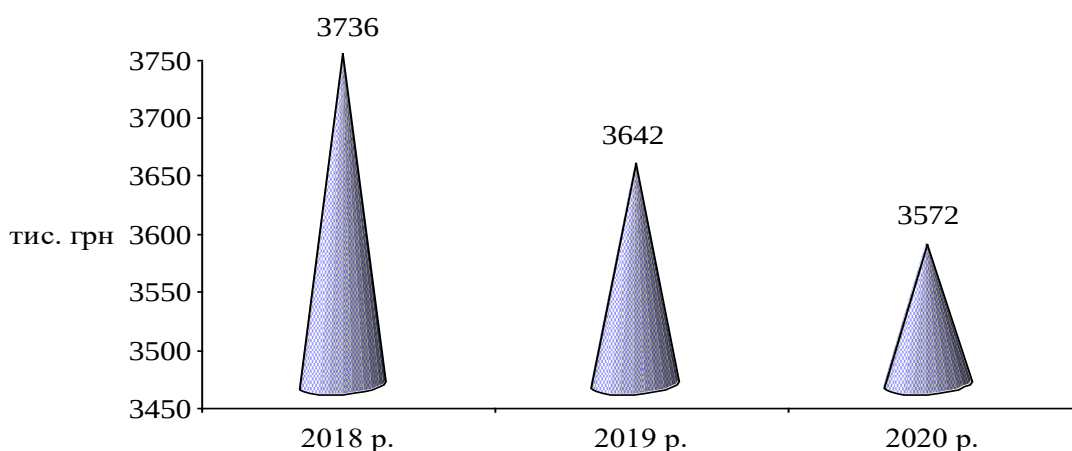

Рис. 2.5.1. Динаміка майна (капіталу)
ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр.

Найбільшу частку загальної вартості майна досліджуваного товариства займають необоротні активи: у 2018 р. – 87,4 %, 2019 р. – 88,9 %, 2020 р. – 93,3 %, (Рис. 2.5.2).

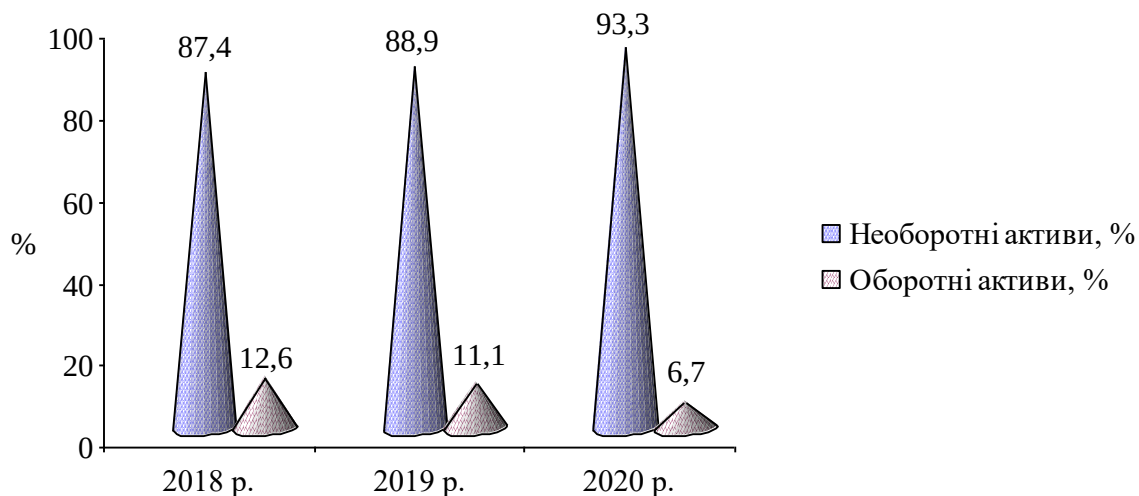

Рис. 2.5.2. Частка необоротних та оборотних активів у загальній вартості майна ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр.

Зменшення вартості необоротних активів ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр. з 3736 тис. грн до 3572 тис. грн може стати безпосередньою передумовою скорочення виробничих потужностей досліджуваного товариства. Також, відмічаємо, зменшення вартості оборотних активів з 472 тис. грн до 335 тис. грн, так і їх частки з 12,6 % до 6,7 %. За даних обставин така тенденція може призвести до уповільнення оборотності сукупних активів. Зростання вартості високоліквідних активів – грошових коштів та їх еквівалентів за 2018-2020 рр. на 49 тис. грн відносно з 2018 р. або на 54,4 % та на 22 тис. грн або на 18,8 % порівняно з 2019 р. можна оцінити позитивно, так як це призведе до покращення показників платоспроможності ТОВ «Завод силікатних виробів».

Причини змін фінансових ресурсів досліджуваного товариства, авансованих на покриття певного виду активів, можливо встановити при вивченні змін, які відбулися у складі джерел їх формування. Дані табл. 1 свідчать, що розмір власного та позикового капіталу ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр. поступово зменшується з 3736 тис. грн до 3572 тис. грн та з 234 тис. грн до 101 тис. грн відповідно (Рис. 2.5.3).

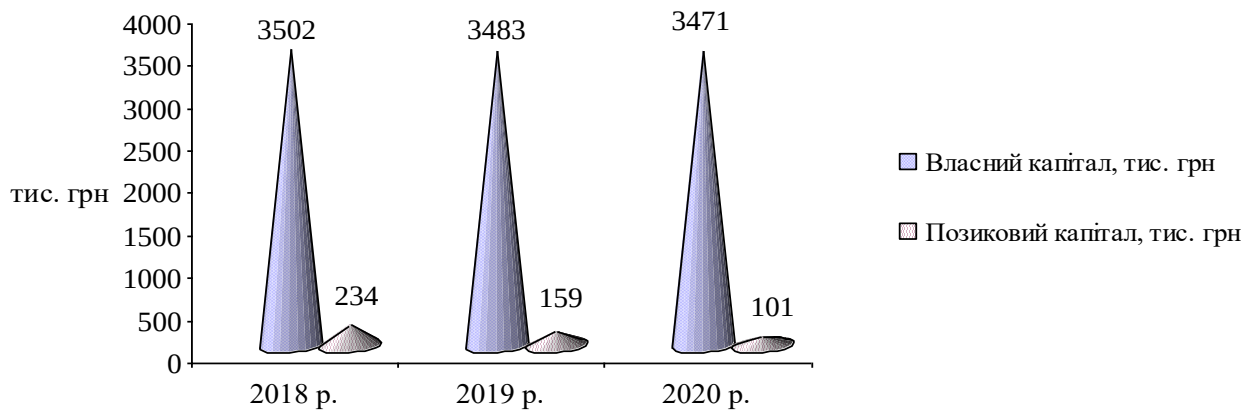

Рис. 2.5.3. Власний та позиковий капітал ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр.

Разом з тим, частка власного капіталу у структурі сукупного капіталу ТОВ «Завод силікатних виробів» протягом 2018-2020 рр. залишається високою, що забезпечує економічну незалежність діяльності досліджуваного товариства (Рис. 2.5.4).

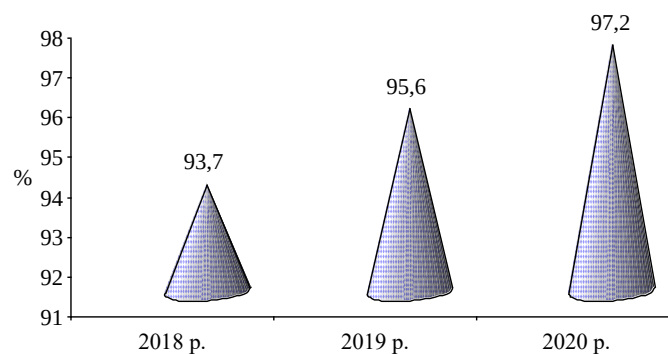
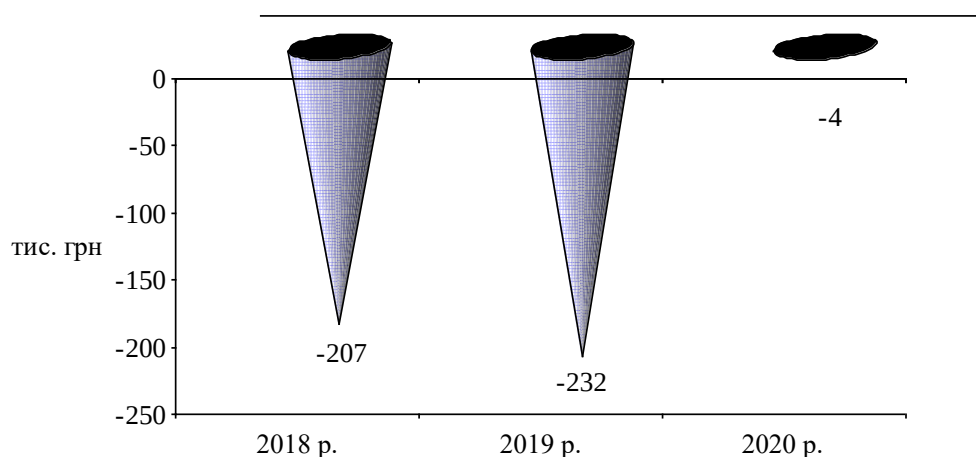

Рис. 2.5.4. Частка власного капіталу в структурі сукупного капіталу ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр.

Головною причиною зменшення розміру власного капіталу досліджуваного товариства є наявність непокритих збитків (2018 р. – 207 тис. грн; 2019 р. – 232 тис. грн; 2020 р. – 4 тис. грн). Це призвело до порушення основних принципів господарювання, в результаті чого ТОВ «Завод силікатних виробів» не лише втратило можливість здійснювати самофінансування, але й виконувати умови самоокупності виробництва. Слід відмітити позитивні тенденції у формуванні непокритого збитку (Рис. 2.5.5). Так, його величина у 2020 р. зменшилась проти 2018 р. на 203 тис. грн та на 228 тис. грн порівняно з 2019 р.

*Рис. 2.5.5. Непокритий збиток
ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр.*

Позитивно слід оцінити той факт, що темпи зменшення непокритого збитку (у 50,8 р. проти 2018 р. та у 57,0 р. проти 2019 р.) перевищують темпи зниження як власного оборотного капіталу, так і власного капіталу. Негативним явищем на ТОВ «Завод силікатних виробів» є зменшення власного оборотного капіталу в 2020 р. до 2018 р. на 4 тис. грн або на 1,6 % та на 10 тис. грн або на 3,9 % проти 2019 р.

Зменшення поточних зобов'язань і забезпечень, особливо у 2020 р. відносно 2018 р., на 133 тис. грн або на 59,4 %, 2019 р. на 58 тис. грн або на 38,9 % було спричинено зменшенням кредиторської заборгованості товарного характеру.

Упродовж 2018-2020 рр. фінансово-господарська діяльність ТОВ «Завод силікатних виробів» характеризується такими особливостями, що мали суттєву вагу в аналізі структури його активів (майна) та пасивів (капіталу): зменшення вартості майна (капіталу) свідчить про скорочення обсягів діяльності; досліджуване товариство свою фінансово-господарську діяльність в умовах збитковості, і тому податок на прибуток не сплачується; відсутні інвестиції у капітал; дивідендні виплати не здійснюються; позичковий відсоток за кредитуванням у національній валюті становив 20 %.

Після проведення аналізу структури активів (майна) та пасивів (капіталу) Балансу ТОВ «Завод силікатних виробів» судовий експерт-економіст здійснює розрахунок показників, що характеризують фінансово-господарську діяльність досліджуваного товариства більш детально. Уся сукупність таких показників об'єднана у групи, що характеризують: платоспроможність (фінансову стійкість); ліквідність; ділову активність; рентабельність.

Показники фінансової стійкості ТОВ «Завод силікатних виробів» під час проведення судового дослідження слід поділити на два класи. До першого класу відносять показники зі встановленими нормативними значеннями (показники ліквідності та платоспроможності); до другого класу - показники без встановлених нормативних значень (показники рентабельності, ефективності управління, ділової активності).

Показники ліквідності дають можливість оцінити рівень платоспроможності досліджуваного товариства на певний момент часу, а також у момент виникнення кризових ситуацій. З цією метою судовий експерт-економіст, відповідно до Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства [11], застосовує систему коефіцієнтів ліквідності, зокрема: коефіцієнт загальної (поточної) ліквідності, коефіцієнт термінової ліквідності та коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності), коефіцієнт ліквідності запасів, коефіцієнт ліквідності коштів у розрахунках, коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, коефіцієнт мобільності активів, коефіцієнт співвідношення активів. Особливістю цієї методики є розрахунок коефіцієнта загальної ліквідності, що визначається як відношення оборотних активів до вартості позикового капіталу.

Показники ліквідності ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр. наведено у Табл. 2.5.5.

Табл. 2.5.5

Показники ліквідності ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр.

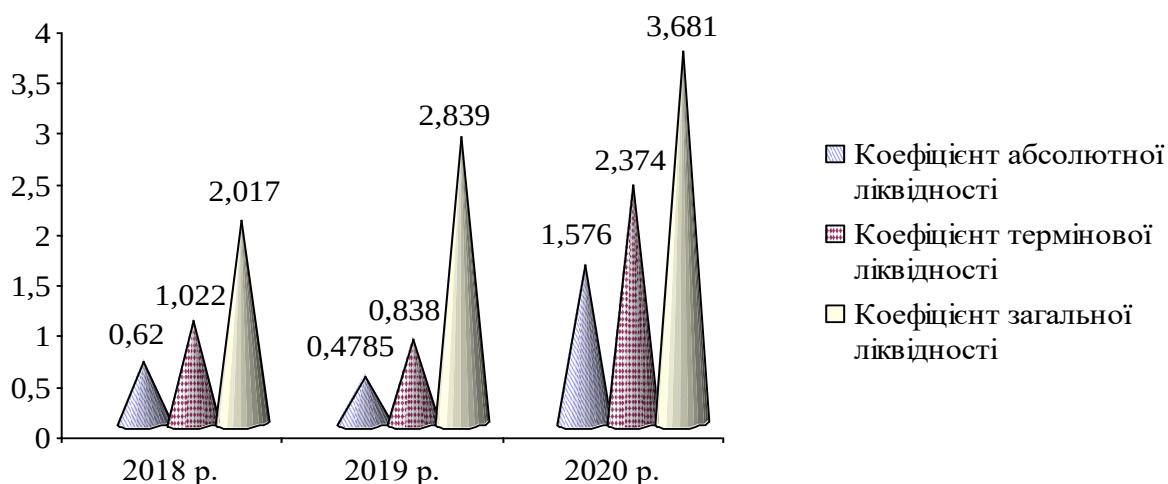
Показник	Опт. знач.	2018	2019	2020	Відхилення (+; -) 2020 від:		
					опт. знач.	2018	2019
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,3	0,620	0,4785	1,576	+1,376	+0,956	+1,0975
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,7-0,8	1,022	0,838	2,374	+1,674	+1,352	+1,536
Коефіцієнт загальної ліквідності	2,0-2,5	2,017	2,839	3,681	+1,681	+1,664	+0,842
Коефіцієнт ліквідності запасів	-	1,085	1,074	1,308	-	+0,223	+0,234
Коефіцієнт ліквідності коштів у розрахунках	-	0,379	1,631	0,824	-	+0,223	+0,234
Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги	-	2,685	0,819	1,136	-	-0,445	-0,807
Коефіцієнт мобільності активів	≥0,5	0,126	0,111	0,094	-0,406	-1,549	+0,317
Коефіцієнт співвідношення активів	>1,0	0,145	0,124	0,103	-0,897	-0,042	-0,021

За розрахованими даними (Табл. 2.5.5), відмічаємо, що ТОВ «Завод силікатних виробів» є платоспроможним. Так, за 2018-2020 рр. досліджуване товариство за рахунок наявних грошових коштів може негайно погасити 62,0 %, 78,5 % та 153,7 % найбільш термінових зобов'язань, що майже у 1,5-5 разів вище за оптимальне значення.

У той же час, при нормативі 70-80 %, ТОВ «Завод силікатних виробів» за рахунок наявних грошових коштів та очікуваних надходжень від дебіторів розраховується з боргами короткострокового характеру на 102,2 % у 2018 р., 83,8 % – у 2019 р. та 237,4 % – у 2020 р.

Розраховані значення коефіцієнт загальної ліквідності ТОВ «Завод силікатних виробів» за досліджуваний період знаходяться у межах нормативного (2,017 – 2018 р., 2,839 – у 2019 р., 3,681 – у 2020 р.). Це свідчить про те, що отримані грошові кошти від перетворення оборотних активів на готівку дозволять перекрити кредиторську заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги та поточні зобов'язання за розрахунками в 2018 р. у 2 рази, 2019 р. – 2,8 рази та у 2020 р. майже у 3,7 рази.

Отже, позитивна динаміка коефіцієнтів ліквідності ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр. свідчить про зростання рівня його платоспроможності (Рис. 2.5.6).

*Рис. 2.5.6. Коефіцієнт ліквідності
ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр.*

Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги підтверджує, що у 2020 р. ТОВ «Завод силікатних виробів» на 1 грн дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги залучало 1,136 грн кредиторської, 2019 р. – 0,819 грн, 2018 р. – 2,685 грн. Тобто, при недостатності власного капіталу досліджуване товариство використовувало у господарському обороті, як єдине джерело фінансування, кредиторську заборгованість. Коефіцієнт співвідношення активів у 2018 р. становить 0,103, у 2019 р. – 0,124, у 2018 р. – 0,145, що менше за нормативне значення. Це свідчить про перевищення вартості необоротних активів над оборотними.

Аналіз ліквідності Балансу полягає у порівнянні статей активу, що згруповані за ступенем їх ліквідності і розміщені у порядку убутання їх ліквідності, зі статтями пасиву, що згруповані за термінами їх погашення та розміщені у порядку зростання.

Залежно від ступеня ліквідності активи Балансу поділяються на групи:

A1 – високоліквідні – «грошові кошти і поточні фінансові інвестиції»;

A2 – швидколіквідні – уся дебіторська заборгованість, що буде погашена за умовами договорів;

A3 – повільноліквідні – запаси, інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів;

A4 – важколіквідні – необоротні активи та необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття.

Пасиви Балансу групуються за терміновістю їх погашення:

П1 – найтерміновіші – поточна кредиторська заборгованість;

П2 – короткострокові – короткострокові кредити банків і позики;

П3 – довгострокові – довгострокові зобов'язання і забезпечення;

П4 – постійні – зобов'язання перед власниками, формування власного капіталу та зобов'язання пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття.

Баланс вважається ліквідним, якщо виконуються наступні умови:

$$A1 \geq P1; A2 \geq P2; A3 \geq P3; A4 \leq P4 \quad (1)$$

Оцінка ліквідності Балансу ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр. наведена у Табл. 2.5.6.

Табл. 2.5.6

Оцінка ліквідності Балансу ТОВ «Завод силікатних виробів»
за 2018-2020 рр.

(тис. грн)

Групи активу	2018	2019	2020	Групи пасиву	2018	2019	2020	Надлишок (+), не-стача (-) коштів		
								2018	2019	2020
Високоліквідні активи (A1)	139	117	139	Найтерміновіші зобов'язання (П1)	224	149	91	-85 $A1 \leq P1$	-32 $A1 \leq P1$	+48 $A1 \geq P1$
Швидколіквідні активи (A2)	90	126	77	Короткострокові пасиви (П2)	-	-	-	+90 $A2 \geq P2$	+126 $A2 \geq P2$	+77 $A2 \geq P2$
Повільноліквідні активи (A3)	243	160	119	Довгострокові пасиви (П3)	10	10	10	+233 $A3 \geq P3$	+150 $A3 \geq P3$	+109 $A3 \geq P3$
Важколіквідні активи (A4)	3264	3239	3237	Постійні пасиви (П4)	3502	3483	3471	-238 $A4 \leq P4$	-244 $A4 \leq P4$	-234 $A4 \leq P4$
Баланс	3736	3642	3572	Баланс	3736	3642	3572	-	-	-

За інформацією Табл. 2.5.6 визначаємо, що Баланси ТОВ «Завод силікатних виробів» у 2018 р. та 2019 р. не є абсолютно ліквідними, так як не виконується перша умова, тобто високоліквідні активи покривають найтерміновіші зобов'язання на 62,1 % та 78,5 % відповідно. Навпаки, Баланс ТОВ «Завод силікатних виробів» у 2020 р. є абсолютно ліквідними, так як виконуються усі умови.

Аналіз ліквідності Балансу, проведений за вищезазначеною методикою, не відрізняється абсолютною точністю. Тому з метою комплексної оцінки ліквідності Балансу доцільно розрахувати загальний коефіцієнт платоспроможності ($K_{пл}$):

$$K_{\text{пл}} = (A_1 + 0,5A_2 + 0,3A_3) : (П_1 + 0,5П_2 + 0,3П_3) \quad (2)$$

$$K_{\text{пл } 2018} = (139 + 0,5 \times 90 + 0,3 \times 243) : (224 + 0,5 \times 0 + 0,3 \times 10) = 256,9 : 227 = 1,132;$$

$$K_{\text{пл } 2019} = (117 + 0,5 \times 126 + 0,3 \times 160) : (149 + 0,5 \times 0 + 0,3 \times 10) = 228 : 152 = 1,500;$$

$$K_{\text{пл } 2020} = (139 + 0,5 \times 77 + 0,3 \times 119) : (91 + 0,5 \times 0 + 0,3 \times 10) = 213,2 : 94 = 2,268.$$

Збільшення розрахованих значень загального коефіцієнта платоспроможності з 1,132 до 2,268 свідчить про зміцнення платоспроможності ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр. та зрушення у бік покращення структури його активів та пасивів Балансу.

Враховуючи ступінь ліквідності активів ТОВ «Завод силікатних виробів» доцільно спрогнозувати його фінансовий стан на короткострокову та довгострокову перспективу (Табл. 2.5.7).

Табл. 2.5. 7

*Оцінка фінансового стану ТОВ «Завод силікатних виробів»
з урахуванням ступеню ліквідності активів*

(тис. грн)

Тип сталості	На дату складання звітності (2020)	У короткостроковій перспективі	У довгостроковій перспективі
Абсолютний	$A_1 \geq П_1$	$A_1 \geq П_1 + П_2$	$A_1 \geq П_1 + П_2 + П_3$
	$139 \geq 91$	$139 \geq 91 + 0$	$139 \geq 91 + 0 + 10$
Нормальний	$A_1 + A_2 \geq П_1$	$A_1 + A_2 \geq П_1 + П_2$	$A_1 + A_2 \geq П_1 + П_2 + П_3$
	$139 + 77 \geq 91$	$139 + 77 \geq 91 + 0$	$139 + 77 \geq 91 + 0 + 10$
Передкризовий (критичний)	$A_1 + A_2 + A_3 \geq П_1$	$A_1 + A_2 + A_3 \geq П_1 + П_2$	$A_1 + A_2 + A_3 \geq П_1 + П_2 + П_3$
	$139 + 77 + 119 \geq 91$	$139 + 77 + 119 \geq 91 + 0$	$139 + 77 + 119 \geq 91 + 0 + 10$
Кризовий	$A_1 + A_2 + A_3 \leq П_1$	$A_1 + A_2 + A_3 \leq П_1 + П_2$	$A_1 + A_2 + A_3 \leq П_1 + П_2 + П_3$
	$139 + 77 + 119 \geq 91$	$139 + 77 + 119 \leq 91 + 0$	$139 + 90 + 119 \leq 91 + 0 + 10$

Враховуючи ступінь ліквідності активів досліджуваного товариства, його фінансовий стан може бути оцінений на дату складання звітності (2020 р.), на короткострокову та довгострокову перспективу як абсолютний.

Однією з найважливіших характеристик фінансового стану ТОВ «Завод силікатних виробів» є забезпечення стабільності його діяльності з позиції довгострокової перспективи. Для цього слід розрахувати узагальнюючі та часткові показники фінансової стійкості, визначити тип фінансової стійкості досліджуваного товариства за 2018-2020 рр.

Для визначення типу фінансової стійкості ТОВ «Завод силікатних виробів» слід врахувати, що:

1. Якщо $E_1, E_2, E_3 > 0$ - то ТОВ «Завод силікатних виробів» має абсолютну фінансову стійкість;

2. Якщо $E_1 < 0, E_2 > 0, E_3 > 0$ - то ТОВ «Завод силікатних виробів» має нормальну фінансову стійкість;

3. Якщо $E_1 < 0$, $E_2 < 0$, $E_3 > 0$ - то ТОВ «Завод силікатних виробів» має нестійкий фінансовий стан;

4. Якщо $E_1, E_2, E_3 < 0$ - то ТОВ «Завод силікатних виробів» має кризовий фінансовий стан.

Кожен із чотирьох типів фінансової стійкості характеризується складом однотипних показників. До таких показників відносять: коефіцієнт забезпеченості запасів джерелами фінансування; надлишок (нестача) коштів для формування запасів; запас стійкості фінансового стану; надлишок (нестача) джерел фінансування на 1 грн. запасів.

Розрахунок узагальнюючих показників фінансової стійкості ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр. представлено у Табл. 2.5.8.

Табл. 2.5.8

*Узагальнюючі показники фінансової стійкості
ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр.*

(тис. грн)

Показник	2018	2019	2020	Відхилення (+ ; -) 2020 р. від:	
				2018	2019
Наявність власного оборотного капіталу для формування запасів (Н1)	238	244	234	-4	-10
Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів (Н2)	248	254	244	-4	-10
Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів (Н3)	248	254	244	-4	-10
Запаси (Н4)	243	160	119	-124	-41
Надлишок (+) нестача (-) власного оборотного капіталу для формування запасів (Е1)	-5	84	115	+120	+31
Надлишок (+) нестача (-) власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів (Е2)	5	94	125	+120	+31
Надлишок (+) нестача (-) власних оборотних, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів (Е3)	5	94	125	+120	+31
Запас стійкості фінансового стану, днів	0,7	11,8	23,3	+22,6	+11,4
Надлишок (+), нестача (-) джерел фінансування на 1 грн. запасів, грн.	0,021	0,588	1,050	+1,029	+0,462
Номер типу фінансової ситуації відповідно класифікації	нормальна фінансова стійкість	абсолютна фінансова стійкість	абсолютна фінансова стійкість		

Враховуючи показники фінансової стійкості, розраховані у табл. 8, фінансова стійкість ТОВ «Завод силікатних виробів» у 2020 р. оцінюється як абсолютна, порівняно з 2018 р., коли досліджуване товариство мало нормальну фінансову стійкість. Як на початок, так і на кінець 2020 р. спостерігається надлишок дже-

рел фінансування запасів на 94 тис. грн та на 125 тис. грн. Надлишок джерел фінансування становив 11,9 та 23,3 днів або 0,588 грн та 1,050 грн на 1 грн запасів.

Часткові показники фінансової стійкості ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр. наведено у Табл. 2.5.9.

Розрахована система показників (Табл. 2.5.9) свідчить про те, що ТОВ «Завод силікатних виробів» зміцнює економічну незалежність та зменшує фінансову залежність від зовнішніх джерел фінансування. Впродовж досліджуваного періоду, коефіцієнт концентрації позикового капіталу зменшився з 0,063 у 2018 р. до 0,028 у 2020 р., або на 55,5 %.

Табл. 2.5.9

*Часткові показники фінансової стійкості
ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр.*

Показник	Оптимальне значення	2018	2019	2020	Відхилення (+ ; -) 2020 від:	
					2018	2019
Коефіцієнт економічної незалежності (автономії, концентрації власного капіталу)	>0,5	0,937	0,956	0,972	+0,035	+0,016
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	<0,5	0,063	0,044	0,028	-0,035	-0,016
Коефіцієнт фінансової залежності	< 2,0	1,067	1,046	1,029	-0,038	-0,017
Коефіцієнт фінансування	> 1,0	14,966	21,906	34,266	+19,3	+12,36
Коефіцієнт заборгованості (співвідношення позикового і власного капіталу, фінансового ризику)	< 1,0	0,067	0,046	0,029	-0,038	-0,017
Коефіцієнт забезпеченості запасів	> 0,8	1,021	1,588	2,050	+1,029	+0,462
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів	> 0,5	0,525	0,630	0,728	+0,203	+0,098
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у валюті балансу	0,3-0,5	0,230	0,160	0,247	+0,017	+0,087
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів і запасів у валюті балансу	0,8	0,295	0,204	0,281	-0,014	+0,077
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	≥ 0,5	0,071	0,116	0,070	-0,001	-0,046
Коефіцієнт довготермінового залучення коштів		0,003	0,003	0,003	-	-
Коефіцієнт інвестування		4,077	5,974	3,926	-0,151	-2,048
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу		0,979	0,630	0,488	-0,491	-0,142
Коефіцієнт покриття запасів		27,885	42,075	29,252	+1,367	-12,82
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,85-0,9	0,940	0,959	0,975	+0,035	+0,016
Коефіцієнт короткострокової заборгованості		0,957	0,937	0,901	-0,056	-0,036

Правильність цього висновку підтверджує і зміна коефіцієнта фінансової залежності. Значення даного показника у 2020 р. зменшилось проти 2018 р. на 3,6 %, але і майже у 2 рази менше його оптимального значення, прийнятого у міжнародній практиці.

ТОВ «Завод силікатних виробів» відчуває недостатність оборотних активів і запасів для здійснення фінансово-господарської діяльності. Основою для такого твердження, є розмір та тенденція зміни коефіцієнту реальної вартості основних засобів і запасів у валюті Балансу. Так, у 2018 р. частка оборотних активів і запасів у валюті Балансу становила 29,5 %, 2019 р. – 20,4 %, 2020 р. – 28,1 %.

Про високий рівень забезпеченості ТОВ «Завод силікатних виробів» власним оборотним капіталом свідчать значення коефіцієнтів забезпеченості оборотних активів та запасів власним оборотним капіталом. У 2020 р. фактичний рівень першого з них перевищує оптимальне значення майже у 1,5 рази, а другого – у 2,56 рази. У структурі оборотних активів досліджуваного товариства власний оборотний капітал у 2018 р. становив 52,5 %, 2019 р. – 63,0 %, 2020 р. – 72,8 %. На 1 грн запасів у 2018 р. припадає 1,021 грн власного оборотного капіталу, у 2019 р. – 1,588 грн, 2020 р. – 2,05 грн.

Що стосується коефіцієнта маневреності власного капіталу, то у 2018-2020 рр. він значно нижче нормативного значення ($\geq 0,5$). Можна зробити висновок, що ТОВ «Завод силікатних виробів» зменшує частку власного оборотного капіталу у структурі власного капіталу. Згідно розрахунків коефіцієнта довготермінового залучення коштів констатуємо, що досліджуване товариство не залежить від зовнішніх джерел фінансування. Це також підтверджує зменшення коефіцієнту співвідношення позикового і власного капіталу.

Значення коефіцієнта маневреності власного оборотного капіталу підтверджує, що у структурі власного оборотного капіталу грошові кошти у 2018 р. становили 97,9 %, 2019 р. – 63,0 %, 2020 р. – 48,8 %. Незважаючи на негативну динаміку даного показника, ТОВ «Завод силікатних виробів» не суттєво погіршило характеристику фінансової стійкості щодо забезпеченості високоліквідними оборотними активами.

Привертає увагу високий рівень коефіцієнта фінансової стійкості ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр. Розраховане значення коефіцієнта фінансової стійкості у 2018 р. становило 94,0 %, 2019 р. – 95,9 %, 2020 р. – 97,5 %, що ще раз підтверджує зроблені нами висновки про нормальну фінансову стійкість у 2018 р. та абсолютну фінансову стійкість за 2019-2020 рр. досліджуваного товариства.

Стабільність фінансового стану ТОВ «Завод силікатних виробів» в умовах ринкової економіки обумовлена значною мірою його діловою активністю, що залежить від широти ринків збуту продукції, його ділової репутації, ступеня виконання плану за основними показниками фінансово-господарської діяльності, рівня ефективності використання ресурсів і стабільності економічного зростання.

Ділова активність ТОВ «Завод силікатних виробів» у фінансовому аспекті виявляється, насамперед, у швидкості обороту його активів. Аналіз ділової активності полягає в дослідженні рівнів і динаміки різноманітних коефіцієнтів оборотності, які наведені у Табл. 2.5.10.

Табл. 2.5.10

*Показники ділової активності
ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр.*

Показник	2018	2019	2020	Відхилення (+ ; -) 2020 від:	
				2018	2019
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	2404,0	2850,0	1933,0	-471,0	-917,0
Середній розмір капіталу, тис. грн	4178,5	3689,0	3607,0	-571,5	-82,0
Середній розмір власного капіталу, тис. грн	3870,0	3492,5	3477,0	-393,0	-15,5
Середній розмір власного оборотного капіталу, тис. грн	190,0	251,0	249,0	+59,0	-2,0
Середній розмір дебіторської заборгованості, тис. грн	67,5	91,0	115,0	+47,5	+24,0
Середній розмір запасів, тис. грн	304,5	201,5	139,5	-165,0	-62,0
Середній розмір кредиторської заборгованості, тис. грн	196,5	124,5	81,5	-115,0	-43,0
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис. грн	(63,0)	-	2	+65,0	-
Власний капітал, тис. грн	3502,0	3483,0	3471,0	-31,0	-12,0
Коефіцієнт оборотності капіталу	0,575	0,773	0,536	-0,039	-0,237
Оборотність дебіторської заборгованості:					
днів	10,1	11,5	21,4	+11,3	+9,9
оборотів	35,6	31,7	16,8	-18,8	-14,9
Оборотність запасів:					
днів	45,6	25,5	25,9	-19,7	+0,4
оборотів	7,9	14,1	13,9	+6	-0,2
Тривалість операційного циклу, дні	55,7	37,0	47,3	-8,4	+10,3
Оборотність кредиторської заборгованості:					
днів	29,4	15,7	15,2	-14,2	-0,5
оборотів	12,2	22,9	23,7	+11,5	+0,8
Оборотність власного капіталу:					
днів	579,5	441,5	647,6	+68,1	+206,1
оборотів	1,6	0,8	0,6	-1,0	-0,2
Тривалість фінансового циклу, дні	26,3	21,3	32,1	+5,8	+10,8
Період окупності власного капіталу	-	-	1738,5	+1738,5	+1738,5
Коефіцієнт сталості економічного росту	-	-	0,001	+0,001	+0,001-

За результатами аналізу показників ділової активності ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр. встановлено, що оборотність власного капіталу в 2020 р. уповільнилась на 1,0 оборот відносно 2018 р. та на 0,2 обороти порівняно з 2019 р. Такі зміни підтверджують погіршення ефективності вкладення фінансових ресурсів у формування активів, зменшення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) порівняно з 2018 р. на 471,0 тис. грн та на 917,0 тис. грн проти 2019 р.

Важливою складовою оцінки ділової активності підприємств є аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованостей. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості на ТОВ «Завод силікатних виробів» в динаміці знижується із 35,6 обороту в 2018 р. до 16,8 обороту в 2020 р. При цьому спостерігається значне зростання тривалості обороту дебіторської заборгованості. Так, у 2018 р.

тривалість обороту дебіторської заборгованості на досліджуваному товаристві становила 10,1 дні, у 2019 р. 11,5 дні, а у 2020 р. вже 21,4 днів.

Збільшення значення коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості з 12,2 обороту в 2018 р., 22,9 обороту в 2019 р. та 23,7 обороту в 2020 р. свідчить про прискорення швидкості погашення кредиторської заборгованості ТОВ «Завод силікатних виробів». У зв'язку з цим, середній термін повернення боргів (за винятком зобов'язань перед банками) на ТОВ «Завод силікатних виробів» у 2018 р. становив 29,4 дні, у 2019 р. досліджуване товариство могло повернути свої борги за 15,7 дні, а в 2020 р. термін погашення становив 15,2 днів.

Скорочення тривалості операційного циклу на ТОВ «Завод силікатних виробів» на 8,4 дні протягом досліджуваного періоду зумовлене прискоренням оборотності запасів на 19,7 дні, що свідчить про підвищення ділової активності досліджуваного товариства. Навпаки, збільшення значення тривалості фінансового циклу на ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр. із 26,3 дні до 32,1 днів викликано уповільненням оборотності дебіторської заборгованості.

Період окупності власного капіталу ТОВ «Завод силікатних виробів» становив у 2020 р. – 1738,5, тобто вкладення власного капіталу окупляться лише через 1738,5 років. Коефіцієнт сталості економічного росту становить у 2020 р. лише 0,001, що свідчить про надзвичайно низькі темпи зростання економічного потенціалу досліджуваного товариства.

Основним показником позитивного результату діяльності ТОВ «Завод силікатних виробів», його ефективності та наявності якісного управління, є прибуток. Для забезпечення функціонування ТОВ «Завод силікатних виробів» управлінський персонал має приймати рішення, що у кінцевому результаті повинні приносити прибутки. Проте не завжди наявність прибутку означає, що те чи інше рішення є ефективним. Одним із показників ефективності та доцільності цих рішень є рентабельність.

Розрахунок показників рентабельності ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2018-2020 рр. представлено у Табл. 2.5.11.

Табл. 2.5.11

*Показники рентабельності ТОВ «Завод силікатних виробів»
за 2018-2020 рр.*

Показник	2018	2019	2020	Відхилення (+ ; -) 2020 від:	
				2018	2019
Середній розмір майна, тис. грн	4178,5	3689,0	3607,0	-571,5	-82,0
Середній розмір власного капіталу, тис. грн	3870,0	3492,5	3477,0	-393,0	-15,5
Середній розмір власного оборотного капіталу, тис. грн	190,0	251,0	249,0	+59,0	-2,0
Середній розмір перманентного капіталу, тис. грн	3880,0	3502,5	3487	-393,0	-15,5
Середній розмір авансованого капіталу, тис. грн	3880,0	3502,5	3487,0	-393,0	-15,5
Середній розмір оборотних активів, тис. грн	488,5	437,5	369,0	-119,5	-68,5

Середній розмір основних засобів, тис. грн	4159,5	1126,5	1104,5	-3055,0	-22,0
Вартість виробничих ресурсів, тис. грн	4648,0	1564,0	1473,5	-3174,5	-90,5
Витрати на оплату праці, тис. грн	645,0	816,0	634,0	-11,0	-182,0
Вартість господарських ресурсів, тис. грн	5293,0	2380,0	2107,5	-3185,5	-5566,0
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	2404,0	2850,0	1933,0	-471,0	-917,0
Витрати, тис. грн	1453,0	1376,0	1077,0	-376,0	-299,0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток), тис. грн	(63,0)	-	2,0	(+65,0)	-
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис. грн	(63,0)	-	2,0	(+65,0)	-
Рентабельність (збитковість), %					
продажу	(2,621)	-	0,103	+2,724	+0,103
основних засобів	(1,515)	-	0,181	+1,696	+0,181
оборотних активів	(12,897)	-	0,542	+13,439	+0,542
виробничих ресурсів	(1,355)	-	0,136	+1,491	+0,136
трудова ресурсів	(9,767)	-	0,315	+10,083	+0,315
господарських ресурсів	(1,190)	-	0,095	+1,285	+0,095
витрат	(4,336)	-	0,186	+4,522	+0,186
активів	(1,508)	-	0,055	+1,563	+0,055
власного капіталу	(1,628)	-	0,058	+1,685	+0,058
власного оборотного капіталу	(35)	-	0,837	+35,837	+0,837
перманентного капіталу	(1,624)	-	0,057	+1,681	+0,057
авансованого капіталу	(1,624)	-	0,057	+1,681	+0,057

Враховуючи інформацію Табл. 2.5.11, можна стверджувати, що середній розмір: власного капіталу порівняно з 2018 р. зменшився на 393,0 тис. грн, з 2019 р. на 15,5 тис. грн.; власного оборотного капіталу за 2018-2019 рр. збільшився на 61,0 тис. грн та зменшився за 2019-2020 рр. на 2,0 тис. грн.; перманентного та авансового капіталу зменшився з 3880,0 тис. грн у 2018 р. до 3487,0 тис. грн у 2020 р.

Отримання ТОВ «Завод силікатних виробів» у 2020 р. чистого прибутку в розмірі 2,0 тис. грн призвело до покращення усіх показників рентабельності.

Із метою забезпечення ефективного розвитку досліджуваного підприємства у довгостроковому періоді пропонуємо оптимізувати структуру його капіталу. Основним підходом до вирішення завдання оптимізації структури капіталу є управління ефектом фінансового левериджу на фінансові результати діяльності досліджуваного товариства. При проведенні розрахунків враховано, що: прибутковість сукупного капіталу ТОВ «Завод силікатних виробів» збільшується до 0,155 %, а прибуток – до 5,6 тис. грн; за користування короткостроковими кредитами ТОВ «Завод силікатних виробів» сплачуватиме 20 %; ефект фінансового левериджу розраховано за середньозваженою ціною позикового капіталу, яка визначена шляхом ділення витрат, пов'язаних з використанням позикового капіталу на середній його розмір.

Проведемо розрахунки за 10 варіантами, які передбачені у Табл. 2.5.12.

Розрахунки наведені у Табл. 2.5.9 свідчать, що найкращим варіантом співвідношення між власним та позиковим капіталом для ТОВ «Завод силікатних виробів» є сьомий варіант, де частка власного капіталу і позикового становить 31 % : 69 %. При цьому, позиковий капітал сформовано у співвідношенні на 100 % поточними зобов'язаннями за розрахунками. За цього варіанту ТОВ «Завод силікатних виробів» немає витрат, пов'язаних з використанням позикового капіталу, найвище значення показника плеча фінансового важеля 2,2258 та рентабельності власного капіталу 0,405 %, ефекту фінансового левериджу – 0,279 %.

Стверджуємо, що залучення до фінансування діяльності ТОВ «Завод силікатних виробів» короткострокових кредитів є не вигідним, оскільки призводить до збиткової діяльності. Найбільшу суму чистого прибутку досліджуване товариство отримає при структурі капіталу 38 % : 62 %. При цьому позиковий капітал буде сформовано на 80 % за рахунок використання короткострокових кредитів при середній ставці відсотків за кредит 20 %.

Найнижчий рівень збитковості власного капіталу (6, 116 %) ТОВ «Завод силікатних виробів» матиме при співвідношенні між власним і позиковим капіталом за п'ятим варіантом – 38 % : 62 %, та частці короткострокових кредитів у позиковому капіталі у 20 %.

Найгіршим варіантом структури капіталу для досліджуваного товариства є шостий варіант (31 % : 69 %). За цим варіантом позиковий капітал сформований на 100 % за рахунок короткострокових кредитів. За таких умов збитковість власного капіталу становитиме 44,014 %.

Слід зазначити, що у процесі фінансово-господарської діяльності ТОВ «Завод силікатних виробів» повинно формувати не лише поточну, а і прогнозовану фінансову звітність. Якщо поточна фінансова звітність відображає результати фінансово-господарської діяльності за певний період, то прогнозована - формується у відповідності до перспективних планів, стратегії розвитку досліджуваного товариства. З цією метою, побудуємо прогнозований Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) ТОВ «Завод силікатних виробів» на 31.12.2021 р. виходячи із припущення, що у зв'язку зі загостренням конкуренції його керівництво планує: збільшити розмір чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в середньому за рік на 5,0 %; скоротити адміністративні витрати до 4,9 % від чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рахунок скорочення витрат на зв'язок, відрядження та утримання апарату управління; витрати на збут скоротити до 11,50 % за рахунок скорочення витрат на транспортування.

Прогнозований Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) ТОВ «Завод силікатних виробів» на 31.12. 2021 р. наведено у Табл. 2.5.13.

Табл. 2.5.13

*Прогнозований Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)
ТОВ «Завод силікатних виробів» на 31.12.2021 р.*

(тис. грн)

Статті	2020	Прогноз	2021
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1933	1,05	2030
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	(1547)	1,05	(1624)
Валовий прибуток	386	-	406
Інші операційні доходи	61	1,05	64

Адміністративні витрати	(108)	до 4,9 % від виручки	(106)
Витрати на збут	(243)	до 11,50 % від виручки	(250)
Інші операційні витрати	(82)	1,05	(86)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	14	-	28
Інші фінансові доходи	3	-	3
Інші доходи	84		84
Інші витрати	(99)		(99)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2	-	16
Витрати (дохід) з податку на прибуток		-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2	-	16
Доповнення до нерозподіленого прибутку		-	16

Розрахунки свідчать про те, що у 2021 р. ТОВ «Завод силікатних виробів» під впливом прийнятих заходів має можливість збільшити чистий фінансовий результат (прибуток) на 14 тис. грн: за рахунок збільшення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на 5,0 % або на 103 тис. грн. Це в свою чергу сприятиме підвищенню рівня показників платоспроможності і фінансової сталості досліджуваного товариства та забезпечить його економічний розвиток; скорочення адміністративних витрат на 0,32 % забезпечить зростання прибутку на 2 тис. грн.

Склавши прогнозований Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) ТОВ «Завод силікатних виробів» на 31.12.2021 р. визначимо доцільність та ефективність прийнятих майбутніх рішень. У Табл. 2.5.14 наведено показники прибутковості діяльності ТОВ «Завод силікатних виробів» за 2020 р. та за прогнозованим Звітом про фінансові результати (звітом про сукупний дохід) на 31.12.2021 р.

Табл. 2.5.14

*Показники прибутковості діяльності
ТОВ «Завод силікатних виробів», у % до чистого доходу*

Показник	2020	Прогноз (2021)	Відхилення (+ ; -)
У відсотках до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):			
валовий прибуток	18,665	18,701	+0,036
адміністративні витрати	5,222	4,883	-0,339
витрати на збут	11,750	11,515	-0,235
фінансовий результат (прибуток) від операційної діяльності	0,677	1,290	+0,613
фінансовий результат (прибуток) від звичайної діяльності до оподаткування	0,097	0,737	+0,640
чистий фінансовий результат (прибуток)	0,097	0,737	+0,640

Таким чином, можемо зробити висновок, що показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «Завод силікатних виробів» значно покращаться при дотриманні ним вказаних змін, зокрема: досліджуване товариство матиме можливість отримати 406 тис. грн валового прибутку; сума чистого прибутку ТОВ «Завод силікатних виробів» зросте з 2 тис. грн до 16 тис. грн, рентабельність продажу – на 0,640 %.

На підставі прогнозованого Звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) на 31.12.2021 р. розробимо прогнозований Баланс (звіт про фінансовий стан) ТОВ «Завод силікатних виробів» на 31.12.2021 р. з використанням методу відсотку від чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). При цьому, врахуємо, що: чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) досліджуваного товариства збільшиться на 5,0 %; у 2021 р. передбачено вибуття основних засобів у сумі 34 тис. грн; погашення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги прогнозується продовжити на 2 дні; погашення кредиторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги зменшиться на 5 днів; за рахунок внесків засновників планується зростання зареєстрованого капіталу на 7 тис. грн.

Прогнозований Баланс (звіт про фінансовий стан) ТОВ «Завод силікатних виробів» на 31.12.2021 р. представлено у Табл. 2.5.15.

Табл. 2.5.15

*Прогнозований Баланс (звіт про фінансовий стан)
ТОВ «Завод силікатних виробів» на 31.12.2021 р.*

(тис. грн)

Статті	2020	Прог- ноз	Прогнозне значення на 31.12.2021				
			1 прог- ноз	ДНФ	2 прог- ноз	Кори- гуваль- ні дії	Кінце- вий прог-ноз
Основні засоби	884	-	884		884	-34	850
Інші фінансові інвестиції	12	-	12		12		12
Довгострокова дебіторська заборгованість	4	-	4		4		4
Справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості	2337	-	2337		2337		2337
Запаси	119	1,05	125		125		125
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	28	1,05	29		29	подов- жити на 2 дні	41
Дебіторська заборгованість за розрахунками	47	1,05	49		49		49
Грошові кошти та їх еквіваленти	139	1,05	146	+5	151		151
Витрати майбутніх періодів	2	1,05	2	-	2		2
Баланс	3572	-	3588		3593		3571
Зареєстрований капітал	3429	-	3429		3429	+7	3436
Додатковий капітал	21	-	21		21		21
Резервний капітал	25	1,05	26		26		26
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	(4)	+16	12		12		12

Інші довгострокові зобов'язання	10	-	10		10		10
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	44	1,05	46		46	зменшити на 5 днів	17
Поточні зобов'язання за розрахунками	22	1,05	23		23		23
Інші поточні зобов'язання	25	1,05	26		26		26
Баланс	3572	-	3593		3593		3571
Додатково необхідні фонди	-	-	-5			-20	

Оскільки ТОВ «Завод силікатних виробів» володіє основними засобами, які перевищують їх потребу на 10 %, то прогнозована вартість основних засобів у 2021 р. складатиме 796 тис. грн. Тому, в прогнозованому Балансі (звіті про фінансовий стан) ТОВ «Завод силікатних виробів» на 31.12.2021 р. вартість основних засобів повинна бути зменшена на 88 тис. грн.

У звітному році середній термін погашення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги досліджуваного товариства становив:

$$\frac{(47 + 28) \times 360}{1933} = 14,0 \text{ днів}$$

Відповідно до дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги він складає:

$$\frac{28 \times 360}{1933} = 5,2 \text{ днів}$$

З метою стимулювання продажу, погашення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги прогнозується продовжити на 2 дні. Тоді прогнозована дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги становитиме:

$$\frac{2030 \times (5,2 + 2)}{360} = 41,0 \text{ тис. грн}$$

Загальна сума дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги для включення до прогнозованого Балансу (звіту про фінансовий стан) ТОВ «Завод силікатних виробів» на 31.12.2021 р. складе:

$$[(75 - 28) \times 1,05] + 41 = 90 \text{ тис. грн.}$$

У наслідок посилення вимог з боку кредиторів термін відстрочки оплати за продукцію, товари, роботи, послуги скорочується на 5 днів. Це призведе до наступних коригувальних дій:

1. Оборотноість кредиторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги за поточний рік:

$$\frac{44 \times 360}{1933} = 8,0 \text{ днів}$$

2. Прогнозований залишок кредиторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги:

$$\frac{2030 \times (8,0 - 5,0)}{360} = 17 \text{ тис. грн.}$$

Отже, потрібно зменшити попередній прогноз кредиторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги ТОВ «Завод силікатних виробів» на 17 тис. грн.

Оцінка фінансового стану ТОВ «Завод силікатних виробів» за даними прогнозованого Балансу (звіту про фінансовий стан) ТОВ «Завод силікатних виробів» на 31.12.2021 р. подана у Табл. 2.5.16.

Табл. 2.5.16

Оцінка фінансового стану ТОВ «Завод силікатних виробів» за даними прогнозованого Балансу (звіт про фінансовий стан) на 31.12.2021 р.

Показник	2020	На 31.12.2021		Відхилення (+,-) від:	
		2 - й прогноз	кінцевий прогноз	2 - го прогнозу	кінцевого прогнозу
Необоротні активи, тис. грн	3237,0	3237,0	3203,0	-	-34,0
Оборотні активи, тис. грн	335,0	356,0	368,0	+21,0	+33,0
Власний капітал, тис. грн, у т.ч.:	3471,0	3488,0	3495,0	+17,0	+24,0
власний оборотний капітал	244,0	261,0	302,0	+17,0	+58,0
Позиковий капітал, тис. грн, у т.ч.:	101,0	105,0	76,0	+4,0	-25,0
довгострокові зобов'язання і забезпечення	10,0	10,0	10,0	-	-
поточні зобов'язання і забезпечення	91,0	95,0	66,0	+4,0	-25,0
Коефіцієнти:					
автономії	0,972	0,971	0,979	-0,001	+0,007
фінансування	34,366	32,219	45,987	-1,147	+11,621
заборгованості	0,028	0,029	0,022	+0,001	-0,006
фінансової залежності	1,029	1,030	1,022	+0,001	-0,007
маневреності	0,070	0,075	0,086	+0,005	+0,016
абсолютної ліквідності	1,376	1,589	2,287	+0,213	+0,911
проміжного покриття	2,050	2,432	3,682	+0,382	+1,632
загальної ліквідності	3,681	3,747	5,575	+0,066	+1,894
мобільності активів	0,094	0,099	0,103	+0,005	+0,009
співвідношення активів	0,103	0,110	0,115	+0,007	+0,012
забезпеченості оборотності оборотних активів	0,728	0,733	0,821	+0,005	+0,093

Розрахунки наведені у Табл. 2.5.16 свідчать, що при дотриманні ТОВ «Завод силікатних виробів» прийнятих рішень, його фінансовий стан значно покращиться: розмір власного оборотного капіталу збільшиться за кінцевим варіантом на 58 тис. грн.; збільшення коефіцієнта співвідношення активів на 0,012 призведе до зростання питомої ваги мобільних активів; значення коефіцієнтів абсолютної та загальної ліквідності за другим прогнозом зростає відповідно на 0,213 і на 0,066, а порівняно з кінцевим на 0,911 та 1,894 відповідно; покращаться показники забезпеченості оборотних активів власним капіталом за рахунок зміни показників маневреності та забезпеченості оборотних активів.

Слід відмітити, що у прогнозованому Балансі (звіті про фінансовий стан) ТОВ «Завод силікатних виробів» на 31.12.2021 р. залишаються диспропорції в структурі майна та капіталу (надзвичайно висока частка необоротних активів) та невідповідність значень фінансових коефіцієнтів оптимальним значенням, прийнятим у міжнародній практиці. З двох запропонованих варіантів прогнозу найкращі показники досліджуване товариство буде мати при кінцевому прогнозі.

За результатами проведення судово-економічної експертизи достовірності інформації фінансової звітності ТОВ «Завод силікатних виробів» та використання її даних для оцінки фінансового стану досліджуваного товариства судовий експерт-економіст даючи відповіді на поставлені йому завдання правоохоронними органами та іншими суб'єктами звернення у висновку зазначає, що інформація з фінансової звітності ТОВ «Завод силікатних виробів» є достовірною і відповідає законодавчих, нормативно-правовим актам, що регулюють ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Під час проведення оцінки фінансового стану ТОВ «Завод силікатних виробів» встановлено, що: Баланси (звіти про фінансовий стан) ТОВ «Завод силікатних виробів» є ліквідними; ТОВ «Завод силікатних виробів» має достатньо власних джерел фінансування для формування оборотних активів; протягом 2018-2020 рр. досліджуване товариство є платоспроможним і має ознаки для подальшого функціонування та розвитку; відбувається покращення використання майна і джерел його формування ТОВ «Завод силікатних виробів», а саме: з 100 грн, які вкладені в активи, досліджуване товариство одержало прибуток у 2020 р. в розмірі 0,055 грн, що на 1,563 грн більше, ніж у 2018 р. та на 0,055 грн – ніж у 2019 р.; у 2020 р. рівень ділової активності ТОВ «Завод силікатних виробів» не є достатньо високим; підвищення рівня платоспроможності та фінансової сталості ТОВ «Завод силікатних виробів» можливе лише за умови здійснення постійного прогнозування показників фінансового стану, оптимізації структури капіталу та встановлення жорсткого контролю за дотриманням поставлених перед досліджуваним товариством завдань.

Література:

1. **Артюх-Пасюта О. В., Кравченко А. П., Товста С. П.** Судово-економічна експертиза в Україні: теоретико-методичний аспект. *Фінанси. Економіка. Право*. 2020. № 8. С. 18-23.
2. **Вавілова В. В.** Судова економічна експертиза: її види та можливості. *Будні експерта*. URL : <https://nise.com.ua/content/files/budni-experta-may.pdf>. (дата звернення: 07.11.2021).
3. **Виноградова М. М., Нерсисян М. Г.** Судебная экономическая экспертиза. *Теория и практика судебной экспертизы*. 2007. № 4 (8). С. 70-75.
4. **Дікань Л. В., Понікаров В. Д., Кожушко О. В.** Судово-економічна експертиза : навч.-практ. посіб. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 221 с.
5. **Єрмоленко В. А.** Сутність дефініції «судово-економічна експертиза». *Управління ризиком*. 2014. № 12. С. 42-43.
6. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> (дата звернення: 05.11.2021).
7. **Клименко Н. І., Федчишина В. В.** Судово-економічна експертиза: сучасний стан і актуальні питання. *Криміналістичний вісник*. 2016. № 1. С. 56-61.
8. **Кривцова Т. О.** Удосконалення правового забезпечення судово-економічної експертизи як форми економічного контролю. *Бізнес Інформ*. 2015. № 2. С. 48-53.
9. **Ковальчук О. О.** Судово-економічна експертиза: теоретичний аспект. *Управління розвитком*. 2014. № 12. С. 49-51.
10. **Методичні рекомендації** щодо заповнення форм фінансової звітності : наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013р. № 433. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua> (дата звернення: 31.10.2021).

11. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : наказ Міністерства економіки України від 26.10.2010р. №1361 URL: [// www. me.gov.ua](http://www.me.gov.ua) (дата звернення: 01.11.2021).

12. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій : наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.1997 р. № 81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97#Text> (дата звернення: 08.11.2021).

13. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності підприємства : наказ Міністерства фінансів України від 11.04.2013р. № 476. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1524201-08#Text> (дата звернення: 08.11.2021).

14. Науково-методичні рекомендації з питань підготовки і призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. № 1950/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/-z0705-98#Text> (дата звернення: 31.10.2021).

15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 10.09.2021).

16. Перевозова І. В. Економічна експертиза як специфічна галузь знань. *Економіка: реалії часу*. 2013. № 3. С. 97-105.

17. Порядок подання фінансової звітності : постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000р. № 419. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.09.2021).

18. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 21.09.2021).

19. Світлоока В. Ф. Місце економічної експертизи у сфері економічних відносин. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/> (дата звернення: 08.11.2021).

20. Федчишина В. В. Методика судово-бухгалтерської експертизи і підходи до визначення. URL: eztuir.ztu.edu.ua/1786/1/36.Pdf (дата звернення: 08.11.2021).

21. Хомутенко О. В., Кудряшова С. В. Про предмет і об'єкт судової економічної експертизи. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики* : зб. наук. пр. Х. : Право, 2010. Вип. 10. С. 553-561.

22. Шарманська В. М., Шарманська С. О., Головка І. В. Судова бухгалтерія : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2008. 454 с.